

- создание и государственная поддержка деятельности сети центров научно-технической информации, которые бы с одной стороны собирали, анализировали, систематизировали и аккумулировали научно-техническую информацию, а с другой стороны предлагали бы её нуждающимся в этом предприятиям;
- государственная поддержка собственных инициатив субъектов хозяйствования по осуществлению ИТР в форме предоставления льготных кредитных ресурсов, льготирования процесса налогообложения хозяйственной деятельности, связанной с разработкой инноваций, субсидирования и т.д.
- проведения ряда семинаров для руководителей предприятий области по проблемам инновационных внедрений.

MARKETING USŁUG TURYSTYCZNYCH A ROZWÓJ SOCJALNO-KULTURALNY REGIONU CZĘSTOCHOWSKIEGO.

*Dr Cezary Marcinkiewicz
Wydział Zarządzania
Katedra Marketingu
Politechnika Częstochowska, Polska*

Streszczenie: Region częstochowski doskonale nadaje się do uprawiania różnych form wypoczynku jak spacery po lesie, loty samolotowe, łowienie ryb, polowania, zwiedzanie jaskiń. Ciekawymi formami aktywnego wypoczynku są również przejażdżki konie, wędrowki piesze lub rowerowe, sporty wodne, wyprawy wspinaczkowe czy masowe pielgrzymki religijne. Te ostatnie powinny stać się istotnym działem międzynarodowego obrotu gospodarczego, zaś zdrowa przyroda, czyste środowisko, piękne krajobrazy i liczne zabytki przeszłości stymulatorami rozwoju regionalnego.

Резюме. Туризм назван современными публицистами промышленностью XXI века. Наровне с сельским хозяйством считается он, по мнению экспертов Всемирного банка, такой сферой экономики, которая обеспечивает быстрый возврат инвестиций. Как раз, среди прочих, он-то (туризм), в известной степени, и должен явиться средством вывода польской экономики из кризиса. Примером, иллюстрирующим подобные взаимосвязи, может служить приобщение к экономическому потенциалу региона в качестве элементов туризма Ченстоховско-Краковской возвышенности и ее окрестностей, Ченстоховы – одного из важнейших центров помоничества в Европе и во всем мире.

Turystyka jest nazywana przez publicystów przemysłem dwudziestego pierwszego wieku. Została ona, obok rolnictwa, uznana przez ekspertów Banku Światowego za tę dziedzinę gospodarki, która zapewniając najszybszy zwrot poniesionych nakładów inwestycyjnych, powinna stanowić istotny czynnik wyprowadzający Polskę z kryzysu

Rozpatrując turystykę na płaszczyźnie rynku, możemy porównać dwa jej składniki do podstawowych zjawisk rynkowych, funkcję podaży spełnia tu sfera obsługi rynku turystycznego, funkcję popytu – ruch turystyczny.

Powiat częstochowski należy do najpiękniejszych miejsc w Polsce. Ma charakter wyżynny, co wiąże się ze znanym zróżnicowaniem ukształtowania terenu i występowania ciekawych form krajobrazowych.

Każda gmina wchodząca w skład powiatu częstochowskiego ma swoją specyfikę, stanowiącą o jego atrakcyjności: bogactwo lasów, rezerваты przyrody, zespół Jurajskich Parków krajobrazowych, liczne rzeki i strumienie, zbytki przeszłości świadczące o bogatej historii stanowią o walorach turystycznych i wypoczynkowych tego terenu.

Najcenniejszym zabytkiem powiatu, zbudowanym na jednym z jurajskich wzgórz – Jasnej Górze jest Zespół Klasztorny O.O. i znajdujące się w nim Polskie Sanktuarium Maryjne ze słynnym obrazem „czarnej Madonny”. Sława sanktuarium oraz jego znaczenie w historii w ciągu tych wszystkich lat sprawiły, że powszechnie Częstochowa jest uważana za duchową stolicę Polski. „przyciągając tu każdego roku ok. 6-7 milionów pielgrzymów i turystów z kraju i różnych zakątków świata, co stanowi blisko 5% chrześcijan pielgrzymujących na świecie”¹.

Stale rosnący ruch pielgrzymkowy, jego bogata tradycja sięgająca ponad sześć wieków sprawiły, że pieszce wędrówki na Jasną Górę stały się świętym ewenementem religijnym i społecznym w skali światowej.

Współczesna turystyka religijno – pielgrzymkowa wykazuje dużą dynamikę i jak ujmuje to A. Jackowski² 2/, liczbę uczestników tej turystyki w przybliżeniu można by oszacować na 220 mln. osób rocznie. W ogólnej liczbie uczestników około 150 mln stanowią chrześcijanie, 20 – 30 mln. to wyznawcy hinduizmu, a około 40 mln. to wyznawcy buddyzmu, islamu i innych religii. Dynamizm turystyki religijno – pielgrzymkowej dotyczy ruchu do największych wybranych sanktuariów chrześcijańskich, na przykład tylko w latach dziewięćdziesiątych mniej więcej wyglądało to następująco (w mln.osób): Watykan – 8, Lourdes (Francja) – 5, Częstochowa – 5, Guadelupe (Meksyk) – 2, Lujach(Argentyzna) – 2, Montsera (Hiszpania) - 1,5³.

Punktem docelowym turystyki pielgrzymkowo – religijnej w Polsce jest głównie Częstochowa. Turystyka religijno pielgrzymkowa powoduje oczywiście istotne zmiany nie tylko w strukturze przestrzennej, w wielu krajach bowiem. Podobnie jak i w Polsce, jest ona bardzo istotnym działem ich międzynarodowego obrotu gospodarczego. Wykładnikiem gospodarczego znaczenia zagranicznej turystyki przyjazdowej jest stosunek dochodów z turystyki do ogólnych dochodów państwa z tytułu eksportu towarów i usług. Wskaźnik ten w roku 1990 wynosi przykładowo: Hiszpania – 21,2%, Grecja - 19,5%, Austria - 17,9%, Turcja - 15,7%, Portugalia - 14,5%, Szwajcaria - 9,1%,

¹ Jackowski A., Pielgrzymki i turystyka religijna w Polsce, Instytut turystyki, Warszawa 1991, s. 18-19

² Op. cyt., s 18-19

³ Gaworecki W / Turystyka, PWE, Warszawa 1998, s. 74.

Włochy - 7,2%. Brytania - 3,4%. W krajach tych o tak rozwiniętej strukturze gospodarki turystycznej, dochody tylko z tego sektora, stanowią głębokie źródło finansowania rozwoju społeczno – gospodarczego nie tylko danego regionu, ale i całego kraju¹.

A zatem, Częstochowa licząca ponad 250 tys. mieszkańców, jeszcze niedawno miasto wojewódzkie, stanowi ośrodek usługowy o znaczeniu ponadregionalnym, spełniający nie tylko funkcję grodzko – administracyjną, lecz przede wszystkim gospodarczo – kulturalną. Na takim tle wyróżnia się jej krajowa, a nawet międzynarodowa ranga jako ośrodka ruchu pielgrzymkowego i turystycznego.

Historycznie ukształtowane centrum miasta – stolicy pielgrzymkowej Polski obejmuje w przybliżeniu obszar znajdujący się między ulicą Świętej Jadwigi a dzisiejszą Aleją Jana Pawła II, od południa graniczy z linią kolejową, natomiast od wschodu z rzeką Wartą. Tu także znajduje się większość atrakcji turystycznych i kulturalnych na przykład w postaci zabytków sakralnych oraz miejsc koncentracji usług hotelarskich, gastronomicznych, handlowych i administracyjnych. Na obrzeżach znajdują się dworce komunikacyjne oraz zbiegają się wszystkie drogi przelotowe z Warszawy, Łodzi, Katowic, Krakowa i Kielc. Cały układ przestrzenny tego obszaru łączy centrum urbanistyczne Alei Najświętszej Marii Panny i zespół klasztorny Jasnej Góry.

Jasna Góra wraz z najbliższym otoczeniem tj. ulica Świętej Jadwigi, Rynkiem Wieluńskim oraz osiowo założoną promenadą z parkiem stanowią centrum regionu, gdzie znajdują się siedziby większości domów zakonnych i innych instytucji kościelnych, łącznie z nowoczesnym obiektem Seminarium Duchownego. Tu też koncentruje się znaczna część obiektów usługowych, kościelnych i świeckich, służących głównie pielgrzymom. Są to między innymi Dom Pielgrzyma, Hotel „Patria”, kemping, kilka dużych parkingów i sklepy, a to wszystko ściśle związane z funkcją religii, potrzebami kościelnymi i obsługą pielgrzymów. Prawie cały ten rejon jasnogórski jest zagospodarowany ekstensywnie ze względu na to, że praktycznie cała turystyka przejazdowa skupia się właśnie w rejonie Jasnej Góry, zaś penetracja innych części miasta oprócz Alei NMP, związana jest z rozmieszczeniem węzłów komunikacyjnych, lokalizacją parkingów, głównymi drogami dojazdu do klasztoru, rozmieszczeniem barów, domów towarowych, restauracji, i resztą infrastruktury turystycznej, która po roku 1989 przybrała intensywny charakter.

Wraz z rozwojem transformacji gospodarki wolnorynkowej, Częstochowa i w ogóle cała Wyżyna Krakowsko – Częstochowska otrzymała nowy status quo. W tym celu na tym terenie powstał Związek Gmin Jurajskich² 5/, celem którego jest nie tylko przyciągnięcie inwestorów krajowych i zagranicznych, lecz zająć się właściwą promocją tzn. obmyślenie nowej koncepcji planów działania w tym regionie. Jest on dobrowolnym stowarzyszeniem 25 gmin od 1991 roku. Promocja Jury Krakowsko Częstochowskiej za pośrednictwem mediów pozwoli zidentyfikować i wykorzystać

¹ op.cit., s. 328

² Związek Gmin Jurajskich, PAPT, Częstochowa 1999, s.5

bodźce ekonomiczne w celu rozwoju turystyki, a w szczególności agroturystyki całego tego regionu.

Działalność Związku skierowana jest również na ochronę i zabezpieczanie walorów krajoznawczych, przyrodniczych i kulturowych. Wraz z Zarządem Jurajskich Parków Krajobrazowych oraz Dyrekcją Ojcowskiego Parku Narodowego i różnego rodzaju organizacjami państwowymi Związek dąży do kompleksowego zabezpieczenia tak unikalnej przyrody na całej Wyżynie Krakowsko – Częstochowskiej: „zabiega także o rozwój infrastruktury technicznej na Jurze, o poprawę dróg, połączeń kolejowych, rozwój telekomunikacji i gazownictwa. Szerzy i umacnia ideę samorządności”¹, co może w znacznym stopniu przyspieszyć zachodzące przemiany i stan jakościowy infrastruktury recepcyjnej, która mimo znacznej poprawy, nadal pozostawia wiele do życzenia.

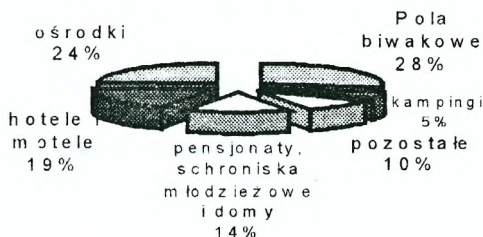
Dla turystów zachodnich, których liczba sięga 400 – 500 tys. osób rocznie, stan ten zwłaszcza w hotelarstwie i gastronomii, jest co najwyżej znośny, a to z powodu znanych mankamentów w zakresie poziomu i kultury obsługi, czystości, warunków sanitarnych itp.². Pod względem tych niedostatków nie zauważa się jednak by Częstochowa odbiegała zbyt od innych miast polskich. Porównanie natomiast Częstochowy z innymi ośrodkami europejskimi uwidaczniają ogromne różnice w liczbie i jakości usług, choć dla turystów odwiedzających nasz region przygotowano ponad 7000 miejsc noclegowych w obiektach turystycznych i 2500 miejsc w obiektach czasowo – wypoczynkowych, nie licząc oczywiście kwater prywatnych, które chętnie udostępniane są osobom pielgrzymującym do Częstochowy. Do bazy tej zaliczają się dwa domy wycieczkowe, wspomniany już Dom Pielgrzyma i dom Rekolekcyjny, będące własnością kościelną. Miejsca noclegowe posiadają także częstochowski parafie i domy zakonne łącznie około 1500 miejsc, głównie dla grup rekolekcyjnych i innych polecane przez parafie i zgromadzenia parafialne. Ponadto latem zakwaterowanie oferują domy studenckie, internaty szkolne, kwatery prywatne i hotele pracownicze. Razem mieści się około 2 tys. miejsc, nie licząc znacznej liczby znajdującej się w najbliższej okolicy Częstochowy³. Częstochowa posiada 9 hoteli o łącznej liczbie 800 łóżek, ponadto 2 motele i kilka pensjonatów; 5 hoteli oznaczonych trzema gwiazdkami, lecz tylko właściwie „Orbis Patria” spełnia standardy kategoryzacyjne. W centrum miasta znajdują się 4 hotele, z których większe to „Patria” i „Polonia”. Całokształt strukturalny całej bazy hotelowej Częstochowy i jej okolic doskonale uwydatnia przedstawiony niżej rysunek 1.

¹ Dyjak R., Związek Gmin Jurajskich i jego rola w rozwoju turystyki Jury Krakowsko – Częstochowskiej w: *Międzynarodowe ekonomiczne otoczenie*, Mienieżmient Marketing, Brest 1999, s. 59

² Bartoszewicz W., Jagusiewicz A., Łasiak J., *Ruch przyjazdowy w Częstochowie i jego obsługa*, Instytut turystyki, Warszawa 1997, s. 57

³ Op. cit., s. 74

Oce mając generalnie powyższy stan rzeczy, warto podkreślić duży udział bazy uzupełniającej, która mieści ponad połowę ogółu miejsc recepcyjnych. Istniejące obiekty hotelowe w większości małe i o dość niskiej standaryzacji, dlatego też często nie odpowiadają tak potrzebom ośrodka miejskiego jak i turystycznego. Nie odpowiadają też oczekiwaniom i wymaganiom zamożniejszych turystów, zwłaszcza z krajów wysoko rozwiniętych. Jak wynika z danych Urzędu Statystycznego są one nie w pełni wykorzystywane i mimo zauważalnej ostatnio znacznej poprawy, wynosi zaledwie 43% – 46%, a więc właściwie poniżej ekonomicznej opłacalności.

Rys. 1. Struktura bazy noclegowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Ruch przyjazdowy w Częstochowie i jego obsługa” 1

Tak więc powiat częstochowski doskonale nadaje się do uprawiania różnych form wypoczynku, od spacerów po lesie do lotów samolotowych, od łowienia ryb i polowania, do zwiedzania jaskiń. Ciekawymi formami aktywnego wypoczynku są również przejażdżki konne, wędrówki piesze lub rowerowe, sporty wodne oraz wyprawy wspinaczkowe, czy masowe pielgrzymki religijne. Te ostatnie elementy, w których głęboko tkwią aspekty socjalnokulturowe powinny przekształcić się i stać głównym podłożem ekonomicznym. Zdrowa przyroda, czyste środowisko, piękne krajobrazy i liczne zabytki przeszłości mogą być stymulatorem rozwoju regionalnego. Szansą dla regionu Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej jest rozwój turystyki (w tym także pielgrzymkowej), agroturystyki, rolnictwa ekologicznego, przemysłu, handlu, komunikacji, a także szerszej edukacji i uczestnictwa kulturowego, promocji talentów, podniesienie standardów, warunków mieszkaniowych i stanu sanitarnego wobec paradoksalnie opóźnionych lat cywilizacyjnych wobec Zachodu, mogą stać się także doskonałym warunkiem polskiej szansy w zjednoczonej Europie.

Literatura

1. Dyjak R., *Związek Gmin Jurajskich i jego rola w rozwoju turystyki Jury Krakowsko*

¹ Op. cit., s. 82, oraz Rocznik Statystyczny województwa częstochowskiego, GUS, 1992 r.

Częstochowskiej. Międzynarodnyje ekonomiczeskije odnoszenija, Mieniczymient Markieting, Briest 1999

2. Bartoszewicz W., Jagusiewicz A., Łasiak J., *Ruch przyjazdowy w Częstochowie i jego obsługa*, Instytut turystyki, Warszawa 1997
3. Gaworecki W., *Turystyka*, PWE, Warszawa 1998
4. Jackowska A., *Pielgrzymki i turystyka religijna w Polsce*, Warszawa 1991
5. *Rocznik Statystyczny*, GUS, Warszawa 1992

АНАЛИЗ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЭМИГЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ОТСУТСТВИЯ ИНДИКАТОРОВ СОСТОЯНИЯ ФОНДОВОГО РЫНКА

М.Т. Козинец

Брестский государственный технический университет, Беларусь

Развитие фондового рынка Республики Беларусь логически привело к необходимости создания и использования его субъектами инструментов, которые уже успешно нашли своё применение в странах с развитой системой рыночных экономических отношений. Под ними необходимо понимать не только ценные бумаги, эмиссию и другие инструменты, операции с которыми осуществляются в национальной экономике, но и тот набор приёмов и методов, которые используются при анализе их обращения и целесообразности инвестирования средств. Одним из направлений исследования привлекательности вложения средств в тот или иной фондовый актив является оценка рискованности. Мировая экономическая наука разработала целый спектр методов и приёмов, применяемых при исследовании рискованности. Однако их использование (в частности таких приёмов дисперсионного анализа, как метод У. Шарпа, метод ценообразования активов капитала и др.) затруднено отсутствием ряда инструментов, в частности индексов фондовой активности.

Данное затруднение закономерно подводит к следующим альтернативным решениям:

1. необходима разработка принципиально новых методов оценки рискованности инвестиционных проектов на рынке ценных бумаг;
2. необходимо разработать принципиально новые инструменты, которые можно было бы использовать в качестве элементов существующих методик;
3. использовать методики определения рассматриваемых инструментов для несколько иных качественных параметров в существующих методиках определения рискованности инвестиционных проектов на рынке ценных бумаг Республики Беларусь.

Каждое из перечисленных выше положений имеет свои достоинства и недостатки. Так, разработка принципиально новых приёмов оценки рискованности, возможно, приведет к получению приёмов точно